

Rekommendation 19/2022
Förslag A 1908/UKK
Behandlas i Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Betänkande över Rek 19/2022

Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att Rek 19/2022 vad angår medlemsförslag om antirasistiska läroplaner för rådets del är *slutbehandlad*.

Bakgrund

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

- göra en kartläggning av hur ett antirasistiskt perspektiv är belyst i de nordiska ländernas läroplaner
- göra en analys av och presentera goda exempel på metoder och verktyg som fungerar för att motverka rasism och främlingsfientlighet i skolan

Svar från Nordiska ministerrådet

Nordiska ministerrådet instämmer i Nordiska rådets bedömning att det är viktigt att motarbeta rasism, arbeta för demokrati, alla människors lika värde samt stärka solidaritet mellan människor. Nordiska ministerrådet delar även bedömningen om att demokratiska värderingar är under hot även i Norden.

Skolor och utbildningsinstitutioner överlag är centrala sociala och kulturella mötesplatser som har en möjlighet och även ett ansvar för att stärka alla individers förmåga att leva med och inse de värden som ligger i dagens samhällen med kulturell, språklig och religiös mångfald.

Utbildningen i de nordiska skolväsenden ska enligt läroplanerna förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna. De centrala målsättningarna är nedskrivna i de övergripande paragraferna i läroplanerna. Skolan ska främja och lära demokrati och alla människors lika värde, respekt för andra människors egenvärde, att man ska ta avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt stärka förmåga för empati dvs att kunna leva sig in i och förstå andra människors

situation. Dessa är värden som inte är enliga med rasismen och förutsätter således arbete mot rasism, marginalisering och exkludering.

Det gjordes nyligen en särskild studie på de nordiska resultaten i den internationella ICCS (International Civic and Citizenship Education Study) studien som undersöker kompetenser i demokrati och medborgarskap och undervisning i demokrati, *Northern Lights on Civic and Citizenship Education* (publikationen kom ut 2021):
<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-66788-7>

Elever på 8. klass i Norden får mycket höga poäng för sina kunskaper om demokrati och förmåga till kritiskt tänkande i internationell jämförelse. De höga kompetensnivåerna på just dessa områden har varit en medveten prioritering i de nordiska utbildningssystemen. Resultaten visar emellertid att de starka kompetenserna korrelerar inte nödvändigtvis med demokratiskt engagemang och skillnaderna i elevprestation på grund av social ojämlikhet ökar i Norden.

Nordiska ministerrådet har sedan 2016 haft ett särskilt expertnätverk, så kallade DIS (demokrati, inkludering och sammanhållning, tidigare säkerhet) -nätverket. Målet med DIS-nätverket är att stärka utbildningssektorns förmåga att bemöta samhällsutmaningar och -konflikter med demokratiska medel genom nordiskt samarbete. I nätverket medverkar centrala sakkunniga i samtliga utbildningsministerier och nationella myndigheter.

Utgångspunkten för nätverkets arbete ligger vid att främja gemensamma nordiska värdegrunder och utbildning för hållbar utveckling, i synnerhet genom initiativ som stärker demokratiskt medborgarskap, motarbetar rasistiska yttringar, diskriminering, marginalisering och gruppfiendliga och icke-demokratiska krafter i de nordiska länderna.

I konkreta termer arbetar DIS-nätverket med projektet *Demokrati, inkludering och sammanhållning* (under mål 12 i Nordiska ministerrådets handlingsplan) där det bland annat ingår:

- Skolpiloter och samarbete mellan skolor och lärarutbildningar för att utveckla demokratiska kompetenser och demokratisk verksamhetskultur i skolorna genom ett särskilt initiativ som påbörjades under Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet (2022–2023)
- En konferens om yttrandefrihet och demokratiförståelse ur ett utbildningsperspektiv samt tillhörande material för lärare under Norges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet (2022)
- En konferens om unga, inkludering och möjligheter att bli hörda under Islands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet (2023)
- Expertmöten i de ovannämnda temana och kunskapsinsamling över Norden

I nätverket delas information om pågående policy-arbete i länderna på området, läroplansutveckling och exempel på god praxis. De nordiska regeringarna har haft ett flertal policyinitiativ för demokratistärkande och åtgärdsprogram mot rasism och diskriminering.

DIS-nätverket har som avsikt att sammanställa det fram tills nu gjorda samarbetet och samlad kunskap till en utgåva som kan delas med bredare målgrupper. Det arbetet beräknas stå färdigt under 2024.

Nordiska ministerrådet anser härmed rekommendationen vara uppfylld.

Utskottets synpunkter

Utskottet för kunskap och kultur tackar för det utförliga och informativa svaret vad gäller Rek. 19/2022 om *antirasistiska läroplaner*. Det är glädjande att Nordiska ministerrådet delar Nordiska rådets engagemang för att motarbeta rasism och främja ett demokratiskt tankesätt hos Nordens unga. Utskottet ser positivt på det arbete som görs inom ramen för DIS-nätverket och ser fram emot att ta del av resultaten från den rapport som planeras till 2024.

Reykjavik, den 14. mars 2023

Camilla Gunell (ÅSD)
Brigitte Klinskov Jerkel (KF)
John E. Weinerhall (M)
Henrik Møller (S)
Lars Mejern Larsson (S)
May Britt Lagesen (A)

Catarina Deremar (C)
Kathrine Kleveland (Sp)
Jussi Halla-Aho (saf)
Victoria Tiblom (SD)
Mona Fagerås (SV)
Helge André Njåstad (FrP)